

ezett
ra-

rtiglanj

eken ér-
eckeméti
róság ál-
mőlestol-
ek József

on mind-
és a rá-
alábün-
házbün-
te.

gyellik
égi- és
tat

ia politi-
ssal figye-
gi- és flot

ti az olasz
gyakorla-
nyul. Nyil
Debats —
és Tuniszt
csapatok
zik.

51" ir és
zérkar ad
még kép-
re, amely
rja jelké-
laboru ese-
b flotta-
s számol-
artvidéken
a flotta el-
zik a fran-
sítását.

sával
edt egy
b

án keresz-
Sebastopol
73 diákkal
A kirándu-
megmente-
álladt.

g akar
l egy
ó

ka Ágoston
ztériumban,
andó a Du-
térium vál-
it és Bátka
már start-
t uszson a

viszony
világ-

rizsi angol
átnyújtott
a miniszter
a francia
sajtó előtti
yben a mi-
ilt Államok
Kellog-pak-
ködésért el-
n kijelenti,
a mostani
moly alapja
kimélyítésé-
meit kell el-

alkotása

napi kiadás
n 90 lej. A
portóval, be-
E-nál. K-vár

Lapkiadó R-
ada Baron L.
Telefón 9.77.

Taxa postalá
plátite in num.
No. 224.716 929.

Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj-Ko-
lozsvár, Stra-
da Baron L. Pop (v. Brassai-u.) 10.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 1, negyedévre 3,
félévre 6, egészévre 10 dollár. Hir-
detések díjszabás szerint. Az „UJ
KELET” az erdélyi és bánági
zsidóság egyetlen napilapja. Cik-
keink utánnomását csak a for-
rás megjelölésével engedjük meg.

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Bérmertetlen
leveleket nem
fogadunk el.
Kéziratok
megőrzését nem vállaljuk. Fő-
szerkesztő dr. Marton Ernő, Fele-
lős szerkesztő Jámor Ferenc,
Bukaresti szerkesztő: Hátszegi
Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31.

Ára 5 lej

Szerda, 1932 aug. 17.

5692. ÉV
AB 15.

XV. ÉVF.
186. SZÁM

Külföldi kölcsön

A kormánynak sikerült kölcsönt kapnia a külföldtől. Mit tagadjuk. Nem volt ki-
csi dolog. 50 millió svájci frank még a
jobb időkben is pénz volt.

Az adófizető polgár mégis zavarban
van a kormány svájci akvizíciójával
szemben.

Az egyik szemével nevet, a másikkól
viszont könnyek potyognak.

Örülhet annak, hogy ha neki nincs,
legalább az államnak van. Eddig az adó-
fizető polgárunk nagyobb hitele volt,
mint az államnak. Ugyáltszik, hogy ez a
helyzet megváltozott...

Ugyanakkor azonban sirhat az adó-
fizető, mert lehetnek bármily kedvezőek
is a kölcsön feltételei, végeredményben
mégis csak az adófizető polgár pénzéből
kell visszafizetni. A külföldi tartozások
tétele amugyis elviselhetetlen terhet je-
lent a költségvetés számára. Ez a teher-
tétel most egy újabb kölcsönrel súlyos-
bodott, amely két és fél éven belül vissza-
fizetendő. Esetleg már kilenc hónap
mulva kérni fogják.

Miből fogjuk visszafizetni?
Miből?

Gyomor és mosoly

Ki ne ismerné a szláv embert? Jelleg-
zetességei: csendes okoskodás, elmélyült-
ség, jószívűség, lírai borongás és mind-
ezek együttese — a komolyság. Ez a vo-
nás az utóbbi években általánossá lett.
Olyanok számára, akik az okát nem tud-
nák, megmondják, hogy ennek a krízis az
oka. A komolyság tehát általános. Kivé-
telesen csak azok nevetnek, akiknek a kri-
zis közepette is van nevetni valójuk, akik
a krízist csak jelenségeként ismerik, érde-
kes gazdaság-történeti tünetnek. Akiket
a gond felhői árnyékolnak, azok vajjon
hogyan szerezzék meg a nevetéshez szük-
séges attributumokat? Hogyan? Erre az
oroszok válaszolnak.

Az ötéves tervgazdaság keretei közé
ugyanis beállítanak nevető heteket. Az
orosz szomoruság helyett az amerikai
„keep smiling” — te csak mosolyogj! —
lett a jelszó. A nevető hetek idején csupa
olyan darabot kell adni, amely a nevető
izmoktól különösen veszi igénybe. Röhög-
ni addig, amik az arc külsejére rárogzó-
dik az örökös mosoly. Ragyogó ötlet. Ha
a többi országokban követnék a példát,
bizonyára megoldódnék a krízis — egy
jelensége. Eltűnne a szomoruság az ar-
cokról, ami ugyan magát a krízist nem
tüntetné el. Az oroszoknál pillanatnyilag
ugyan nincs válság, de a rossz termés a
télien súlyos kenyérkrízis árnyékát veti
előre. A szovjet azonban a tervgazdasá-
gok országa és előre biztosítani kívánja
magát az üres gyomor ellen a legrozgó-
dótt mosollyal. Szép dolog, jó dolog.
Kissé nevetni való dolog.

Hitler alkonya

A nagy Adolf, akiről már-már azt hitte
mindenki, hogy benne testesültek meg az
ösgermán felístenek, közönséges madár-
lésztvővé züllött.

„Nemzeti szocialista puccskisérlettől
nem kell tovább tartani — írják egyönte-
lően a német lapok —, mert Adolf a
tízmillió német hitlerista szavazóval a
háta mögött, cselekedetek helyett betegre
tárgyalta magát.”

Micsoda egy papírmásé forradalmár ez
a Hitler, akiből a 12-ik órában kibújt az
eredendő, félnék mázolósegéd és bár-
módja lett volna reá, visszaretent attól,
hogy saját programja szerint erőszakkal
vegye kezébe a hatalmat.

Németország felől ugylátszik elmúlt a
Hébernyomás.

Hogyan történhetett?
Hitler vagy egyszerűen gyáva és fél-
minden komolyabb lépéstől, mint egy
szimpla ember vagy annyira okos, hogy ő
maga is tudja, hogy káprázatos program-
ja nem egyéb zagyva hülyeségnél, ami
csak arra jó, hogy el lehessen szédíteni
vele egyszerűbb kispolgárok fejét, de nem
jó arra, hogy kormányozni lehessen vele
Németországot akár egy hónapig is.
Akármelyik verzió is igaz a kettő kö-

**A hitlerizmus nem jelent
többé veszélyt Német-
ország számára**

**Berlinben nem tartanak többé pampóskeresztes puccskisérlettől.
A Papen-kormány akkor is helyén marad, ha a parlament
leszavazná**

Berlin, aug. 16. A birodalmi kormá-
ny ma minisztertanácsot tartott, a
melyen a belpolitikai helyzetet vitatták
meg, majd a munkanélküliség enyhíté-
sét célzó gazdasági programot tár-
gyalták le.

A nemzeti szocialistapárt szerdán fog
véglegesen állástfoglalni a birodalmi
kormányval szemben elfoglalandó állás
pontjáról. Politikai körök egyöntetű
felfogása szerint nemzeti szocialista
puccskisérlettől nem kell tartani.

Politikai körökben érdeklődéssel te-
kintenek a hónapvég várható politikai
eseményei elé. Most már kétségtelen,
hogy a birodalmi kormány megjelenik
a birodalmi gyűlés előtt. A nemzeti szo-

cialisták természetesen bizalmatlansági
indítványt fognak előterjeszteni, amely
már a kommunisták támogatásával is
elfogadásra találhat, de ezenfelül a ki-
sebb töredékpártok között is vannak
olyanok, amelyeknek tagjai bizalmat-
lansággal viseltetnek a Papen-kormány
nyal szemben. A birodalmi kormány
bizalmatlansági indítvány elfogadása
esetén sem fog visszalépni, hanem po-
zícióját ügyvezető kormányként tovább
ra is meg fogja tartani.

Egyes lapok nem tartják kizártnak
az új birodalmi gyűlés feloszlatását
sem. Ez esetben ősszel sor kerülne al-
kotmánymódosító hatáskörrel összeülő
nemzetgyűlési választások megejtésére.

**Angliában a pénzügyi helyzet
lényeges enyhülésével
számolnak**

**Csütörtökön tartja záróülését az ottawai világkonferencia.
Augusztus 25-ike körül jön Romániába a Népszövetség
pénzügyi albizottsága**

London, aug. 16. Az ottawai világ-
birodalmi gazdasági konferencia a je-
lek szerint csütörtökön megtarthatja
záróülését. A bizottságok elkészültek
jelentéseikkel és javaslataikkal. A va-
lutaügyi bizottságban Neville Chamber-
lain angol kincstári kancellár közölte,
hogy Anglia mindaddig nem gondol az
aranystandardra való visszatérésre, a
míg teljesen ki nem küszöbölnének
azok a tényezők, amelyeket az aranyfi-
zetésekről való letérést kikényszerítet-
tek.

London, aug. 16. A City köreiben a
hadikölcsönkonverzió sikere után szá-
molnak a tőkekiviteli tilalom felfüggesz-
tésével. A hosszulejárta kölcsönök ka-
matcsökkenése erősen hozzá fog járulni
az emissziós piac felvevőképességének
növeléséhez. A pénzügyi tőkebősége
mellett a dominionok kölcsöneit jegy-
zésre fogják bocsátani, de azután sor

kerülhet külföldi kölcsönök kibocsátá-
sára is.

A lapok a pénzügyminisztériumból
származó híradás alapján jelentik,
hogy a hadikölcsönkonverziót követi a
többi 1933 év végéig esedékes kölcsönök
konverziója, úgyhogy az általános ka-
matzsinvonal további mérséklődése vár-
ható.

Genf, aug. 16. A népszövetségi pénz-
ügyi bizottság közép- és keleteurópai
kérdésekkel foglalkozó albizottsága
Ausztria, Bulgária, és Magyarország
pénzügyi helyzetével foglalkozott, majd
megállapodtak abban, hogy szeptember
ötödike táján az albizottság romániai
meghívás folytán látogatást tesz Romá-
niában az ország pénzügyi helyzeté-
nek vizsgálat alá vétele céljából. Az al-
bizottsági látogatás előkészítését au-
gusztus 25 körül már megkezdik.

**Mihalache belügyminiszter
a parlament tagjaival sorozatos
megbeszéléseket fog folytatni az
egyes megyék helyzetéről**

Bucuresti-Bukarest, augusztus 16. Mi-
halache belügyminiszter elhatározta,
hogy a parlament tagjaival sorozatos meg-
beszéléseket fog tartani, hogy az egyes
országgrészek és megyék speciális viszonyairól tájékozódjék. A megbeszéléseken
a földművelésügyi miniszter is résztvesz.

Az első értekezletet szerdán, augusztus
17-én tartják Dobrudza és Cadrilater
képviselőivel és szenátorjaikkal, azután
sorra következnek: 18-án Maramaros és
a mőc vidék, 19-én Erdély és Bánát többi
része, 23-án Beszarabia, 24-én Bukovina
és Moldova és 25-én Muntenia és Oltenia.

zül, biztos az, hogy a mai nappal Hitler
rálépett tüneményes karrierjének lefelé
vezető útjára.
A tömegek éppen olyan gyorsan fogják
faképnél hagyni a madárijesztővé válto-

zott Wótant, mint amilyen hirtelen sora-
koztak a háta mögé.
A szegény és meggyötört Németország
és vele együtt egész Európa csak keres-
het ezen az egészséges folyamaton.

VILÁG TÜKRÉ

Zsoldosok reneszánsza

Nem is hinné az ember, hogy a gépek
harcainak mai korában még mindig
van lehetőség arra, hogy emberek ka-
landos katonai életet folytassanak és
mint zsoldosok megéhelessenek. Még
vannak landsknechtek, akik füttyölnek
saját életükre, ha magas zsoldot kap-
hatnak, könnyű szolgálatot teljesíthet-
nek és szép uniformisban járhatnak.
Természetesen addig, amíg jön más va-
laki, aki még jobban fizet, még keve-
sebb munkát követel és a hősi mellre
még több kitüntetést akaszt. Akkor
egyszerűen átmennek hozzájuk és a
legközelebbi alkalommal harcolnak azok
ellen, akik tegnap még bajtársak vol-
tak. Gyűlölet nélkül, egyszerűen a kész-
pénzért. Ahol a világon háború folyik
ott megjelennek tarka uniformisokban
ezek a mindenki-katonái. Harcoltak
Abd el Krim ellen a spanyolokkal,
majd az arab fejedelem mellett a spanyo-
lok ellen. Hol a kínai forradalmár
tábornokok dandárai mellett mentek a
csatába, hol a kormánycsapatokhoz csat-
lakoztak. Ma magasállású vezérkari
tiszt, holnap közkatona, holnapután egy
amerikai alkohol-briganti segédje föl-
le, ide-oda végig a világon. Mig aztán
valahol bekapják a golyót.

Egy időben Kína volt ezeknek a mo-
dern zsoldosoknak legfőbb sánsza. Ma
azonban már nem számít. Kínában nincs
pénz, különben is megunták őket. Most
új kilátások nyíltak meg — Délameriká-
ban. Bolívia és Paraguay, a nagy üzlet
miatt egymásba akaszkoztak. Nemzeti
szabadságüggyel csináltak ebből a dolog-
ból, holott köztudomású, hogy petróleum
miatt történt az „összeveszés”. Az olaj-
koncernek vannak az ügyben érdekelve,
nem a hárommillió bolíviai polgár és
nem Paraguay egymilliója. A háború vol-
taképp megkezdődhetnék, de a dolog nem
sürgős, Délamerika nem Európa. A há-
borúhoz katonák kellenek. Igaz, a két
államban általános védkötelezettség van
bevezetve, van is hadseregük, amely azon-
ban így fest: Bolíviának tisztestől, kato-
nástól 7100 embere van, Paraguaynak
tengerészete, hadserege és háborúban fel-
használható rendőrsége: 4500 ember. És
ezeknek semmi kedvük ahhoz, hogy őser-
dőkben egymás ellen harcoljanak és
hogy közben éhség és szomjúság, kigyó-
marás és járvány, párdücsök és moszkító
megtizedeljék őket. Hiszen, ha országos
és általános érdekekről lenne szó, akkor
a temperamentumos és bátor délameri-
kaiak szívvél-lélekkel harcolnának. De
így! Legjobb, ha az óvilág hidalgói, a
mindenki landsknechtjei ugranak bele
ebbe a kalandba. Ezek bizonyára örülnek,
ha munkát kapnak, hiszen Kínában egy-
előre nincs „munka” és őket oda amugy
sem veszik vissza. Meg kell őket tehát
vásárolni a délamerikai háború számára.
Pénz akad. Bolíviában a rézkirály adja
a pénzt. Paraguay is szállítja a pénzese-
ket. Jöjjenek tehát az idegenek!

A felhajtókat már kiküldték. Mindenek
előtt fel kellett keresniök Angliát, ahol
egykori katonákat és főleg instruktórokat
verbuváltak. A két délamerikai állam
brítteket küld brittek ellen. Hasábas
tiltakozó riportok jelennek meg erről az
angol lapokban. Bolívia állítólag ezernél
több egykori angol katonát „kötött le”,
akiket nyomban hajóba kell rakni, mi-
helyt az ellenségeskedések megindulnak.
Paraguay viszont 400 angol instruktort
szerződötetett az argentinai zsoldosereg
mellé, akik számszerint 4500-an vannak
és minden tizenegyedikre esik egy-egy
oktató.

Ezek az önkéntes katonák más mester-
séget a hadviselésen kívül nem tanultak,
a nagy munkanélküliség mellett tehát
kapva kapnak a szerződésen. Soknak csa-
ládja van és tudják, hogy mi vár rájuk
az őserdőben, mégis aláírják a kötelez-
vényt egyszerűen azért, mert olyan össze-
get kapnak, hogy abból elláthatják ma-

gukat és családjukat a legszükségesebbel és marad annyit, hogy a család bejárató időre el legyen látva. Persze vannak azért olyanok is, akik nem szorultak arra, hogy háborusdít játszanak és akik elmúlt hadjáratok hozadékaiból és állami járandóságaikból nyugodtan megélhetnek, azonban mégis kimennek az őserdőbe, a háboruba, mert a vérükben van és mert lehetetlennek tetszik előlük, hogy valahol a világon nélkülük háboruszkodjanak. És mert őket is csábitja a nagy előleg és a zsold. Itt van például a bolíviai kormány, amelyhez legutóbb a brit háborúviselt katonák egyesületének ajánlata érkezett 500 komplementtől kiképzett katonára azonnal való szállítására és 14 napon való újabb 10.000 katonára behajózására. Bolívia kormánya „meleg hálójának” kifejezése mellett kijelentette, hogy a dolog egyelőre nem érdekli. Nem érdekli ugyanis azért, mert nem akarnak zsakban macskát vásárolni és mert nem akarják meghatározott árakhoz lekötni magukat. A zsoldosokban való kielégés ugyanis olyan mértékben növekedik, hogy nem is lehetne mindnyájukat beállítani. Ezzel együtt természetesen a „darabárú” ára zuhanó tendenciát mutat. Az ellenséges kereslet pedig csodálatos módon szolidáris: egyik fél sem ajánl többet a másiknál, hanem mind a kettő egyelőre a kínált emberanyag legjobbját veszi és bevárja, amíg a zsoldosok a mai ár ötven százalékával kaphatók. A különbözethez speciális ismeretek felett rendelkező katonákat lehet kapni: repülőket, orvosokat, szanitéceket, vasutasokat, autó- és tankvezetőket, szállítási és tréningezőket. Egyébként pedig lehet várni, mint mondtuk: a dolog nem sietős. Nagy előnyben részesülnek az olyan tüzekek, akik értenek a nehézségekhez. Ez a fegyver ugyanis Dél-amerikában elsőrendűen van képviselve.

Az előleg még néhány hónappal ezelőtt 70 angol font volt, ma már lecsökkent 30 fontra. Ha a kínált tovább tart, ez is lesüllyed. A zsold a háború tartamára négy és fél font és természetesen az utiköltségek Dél-amerikába. A hajón elsőosztályú ellátás és elsőosztályú kabinok.

Voltaképpen Észak-amerikából is verbuválhatnának azok közül, akik Washingtonban a Kapitól körül tanyáznak. Csak-hogy Bolíviában és Paraguayban a hadseregek főképp szinesekből állanak és a legszegényebb amerikai veterán inkább éhezik, semhogy benszülötellel együtt szolgáljon. Ellenben az angol megszokta a gyarmati katonáskodást, kevésbé van átitatva balitételektől, azonfelül kalandsabb hajlamu. Ezekből több eredményt lehet elvárni.

Meg lehet állapítani, hogy a világon ma több zsoldos él, mint a harmincéves háboruban.

— 48 óra alatt autóbaleset következtében 36-an életüket veszítették 96-an megsebesültek. Párizsból jelentik: Autóbalesetek következtében az utóbbi 48 órában Franciaországban harminchatan veszítették életüket s kilencvenhatan sebesültek meg súlyosan.

Könyvosztályunkat átszervezzük

Ezért a raktáron levő könyveket olcsón kiadjuk:

Német nyelvű könyvek:	
Nathan Asch: Der 22. August (Gyönyörű vázalkötésben)	150 lej
Ludwig Lewiscohn: Gegen den Strom (vázalkötésben)	180 „
Mendele Moicher Sfurim: Schloimale	180 „
Leopold Hichler: Moses Mautner und Sein Sohn	90 „
Perez: Adam und Eva novellék	80 „
Jakob Klatzkin: Krisis und Entscheidung kötve	60 „
Heinrich Margulies: Kritik des Zionismus I. II. kötet	40 „
Roth: Hiob (gyönyörű vázalkötésben)	180 „
Josef Kastein: Sabbatai Zewi	150 „
Otto Abeles: Die Genesung (Gedichte) kötve	30 „
Gottlieb: Rabbinsche Legenden diszkötés	100 „
Weltsch: Zionistische Politik	40 „
Dr. Simon Ahron: Eines Juden Roman in Rumänien	15 „
Edmond Fleig: Mosesdiszkötés	140 „
Mendele Moicher Sfurim: Die Mähre finom kötés	100 „
Szállítjuk utánvétellel, vagy az összeg és portóköltség előzetes beküldése mellett (postabélyegben is.)	

Meglepetésszerűen állítják Karikást gyorsított törvényszéki eljárás elé?

A budapesti sajtó semmit sem tud Karikás sorsáról

Longuet francia szocialista képviselő cikke Sallai és Fürst kivégzéséről

Budapest, augusztus 16. Ismeretes, hogy Karikás ügyét ugyanakkor, amikor Sallai és Fürst ellen a statáriális eljárást elrendelték, a miskolci törvényszék gyorsított eljárású tanácsának hatáskörébe utalták. Azóta több mint három hét telt el, az utódállamokban és több külföldi államban erőteljes tiltakozó akció indult meg Karikásnak a bitófától való megmentése érdekében, a magyarországi sajtó azonban teljesen elhallgatott az ügygel. A sajtó hallgatása miatt tág tere nyílt a különböző kombinációknak.

Vasárnap az a hír terjedt el Budapesten, hogy a lapok kormányutatisra tartózkodnak a Karikás-ügyről való beszámoló közlésétől és hogy az igazságügyminiszter rendelkezésére kedden minden előzetes közlés nélkül, meglepetésszerűen állítják Karikást gyorsított tanács elé, hogy elejét vegyék az esetleges intervenciók lehetőségének. A keddi délutáni lapok nem tudták a gyorsított tanács elé való állításról és így nincs kizárva, hogy a kormánykörök különböző presziók hatása alatt elálltak e tervtől és keresik a lehetőséget annak, hogyan lehetne Karikást presztízssérelem nélkül rendes bíróság elé állítani.

A budapesti két akasztófa

Jan Longuet francia szociáldemokrata képviselő, aki annak idején mindent megkísérelt Sallai és Fürst megmentésére, most mélyen jellemző cikket írt a budapesti két akasztófáról. A cikk, amely az összes progresszív világlapokban megjelent, így szól:

Hihetetlen az az ellentét, amely a szép Duna mindkét partján elterülő, elbájoló, büszke Budapest, a felséges szobrai, a kifinomult anyagi civilizációja és ama barbár kegyetlenség között van, amely az uralmon levőket eltölti, akik minden emberi érzésből kivételtel, minden szánalomtól elrugaszkodva ázsiai kegyetlenségtől vannak átitatva.

A Sallai és Fürst ellen lefolytatott bírói eljárás már önmagában szégyenteljes botrány volt. Néhány hónappal ezelőtt egy Matuska nevű egyén, aki vallási tébolyba szenved — és afféle magyar Gorgulov —, szörnyű következményű vasuti merényletet követett el Biatorbágy mellett az expresszvonat ellen. Matuska gaztettét olyan kiszámítottással és ravaszággal végezte, hogy a merénylet szin helyén — egy „kommunista” kiáltványt helyeztet el. A nyomorult, aki a fehér hadsereg tisztje volt és aki nem a harmadik internacionálé, hanem a legszűkebb jobboldalhoz tartozott, azt remélte, hogy ilymódon megindítja a megtorlás lavínját a baloldali munkástömegek ellen. És bármily hihetetlenül hangzik, reménye valóra vált.

Az ezen alkalommal életbeléptetett statáriumot alkalmazták, a két kommunista által szóbelileg folytatott propagandára, amely propaganda minden civilizált államban legális. Gróf Károlyi kormánya mégis elhatározta ez esetben is a statárium alkalmazását.

Amikor csütörtök délelőtt Sallai és Fürst védői, dr. Lengyel és dr. Szóke, kollegáim, a vádiratot ismertették velem, eszem felleázadt arra a gondolatra, hogy ilyen jelentéktelen semmisségekért halállal lakoljon a két vádlott. És amikor más nap a statáriális bíróság komédiáját végigszemlélttem, még mindig lehetetlenségnek tartottam ezt a „jogi” szörnyűséget.

Meg kell említenem, a védőknek nem adtak lehetőséget arra, hogy érkezzék nekik védenecikkel. A periratokat sem tekinthették meg, ezeket csupán a tárgyalás folyamán ismertette a bíróság. A tárgyalásvezető pedig a kegyetlen Törek volt, aki olyan humánusan és elnézéssel itélkezett a frankhamisítók felett. És milyen undorító részrehajlással igyekezett ez a Török minden csekélységnek olyan színezetet adni, amivel ártalmára lehetett a két kommunistának.

A két védő hiába mutatta ki kétségbevonhatatlan jogi és tárgyi bizonyítékokkal, hogy ez esetben a statáriális eljárás nem alkalmazható. De mit lehet várni olyan „bírósgától”, amelynek elnöke rivall a védőre — amikor ez Sallai véres ingét mutatta fel, mint a rajta elkövetett kegyetlenségek bizonyítékát. — Ügyvéd ur, hagyjon fel az ilyen komédiákkal! És ez a „bírósg” gyálatosságát megkoronázta azzal, hogy megtagadta a kegyelem felterjesztését Horthy kormányzóhoz, annak ellenére, hogy a védők ezt kérelmezték.

Én azon fáradoztam, hogy e hivatalnokok, a hóhér és szolgálóinak fejei felett a felelős kormányférfiakat győzzem meg az igazságról és hogy megértessem velük, mit parancsol saját érdekük. A budapesti francia követ, de Vienne támoga-

tásával hasztalan kísértem meg megérteni velük, hogy cégérüket mennyire beszennyezik ilyen gaztettekkel. Walkó külügyminiszterrel folytatott félórás beszédem alatt úgy látszott, hogy érveim nagyon megrendítették. Herriot miniszterelnök a francia követhoz intézett táviratban interveniált. Ez a távirat a tárgyalás napján reggel érkezett Budapestre és lett a kormányok továbbítva — és nem a kivégzés után félórával, amint azt a közvélemény félrevezetésére a buda-

Magyarország kivételével az összes országok zsidósága képviseltette magát a genfi zsidó világkonferencián

Tizenkilenc ország 130 delegátusa részvételével nyílt meg a konferencia

Genf, augusztus 16. Tizenkilenc ország százharminc delegátusának részvételével nyílt meg Genfben az amerikai zsidó kongresszus kezdeményezésére összehívott zsidó világkonferencia. A megnyitó gyűlés után megtörtént a delegátusok igazolása. Magyarország kivételével az összes európai és amerikai országok képviselték magukat a konferencián és világszerte

pesti hírlapok közzölték.

De mindez mitsem használt.

A magyarországi arisztokrácia kedveskedő fenhéjjázzal bocsátkozik vállvergető beszélgetésbe Párizssal, ha olyan miniszterekre akad, mint Tardieu és Flandin, akik hajlandók minden ellenszolgáltatás és biztosíték nélkül 350 millió kölcsönt adni nekik. Az arisztokrácia leereszkedik annyira, hogy a mi aranyainkat elfogadja. Amint azonban a pénzt bezsebelték, már semmit sem jelentünk, mert szívük — ha ugyan rendelkeznek ilyennel — Róma felé húz, Matteotti gyilkosaihoz, vagy Berlin felé, a „szép” Adolffhoz.

Ugyanaznap s abban a pillanatban, amikor a két kommunistát kivégezték, a hatalom urai nagy céccóval fogadták az olasz feketeingeseket, a „balillákat”, akik ez időben Rómából érkeztek. Résztvettem mint megfigyelő ezen a fogadtatáson Henri Beraud-tal, aki azt kérdezte, hogy a Duna helyett nem-e a Tiber partján vagyunk, hiszen a fasiszta harsonák a Duce himnuszát harsonázták. Felmerül a kérdés, mi franciák meddig leszünk még elbolondított, ostoba bűntársai ennek a hóhérkormányznak?!

Nem gyilkolhatják egymást többé büntetlenül a francia házastársak

Törvényjavaslatot terjesztettek be a családi drámák meggátolására

Párizs, augusztus 16. Martin Louis szenátor törvényjavaslatot tett le a francia parlament asztalára, melyben kéri az igazságügyminisztert, hogy vitesse a törvényszék elé az esküdtszék által felmentett gyilkosokat.

A törvényjavaslat benyújtását a közvéleménynek már majdnem egy esztendei megbotránkozása előzi meg, amelynek a sajtó is visszhangot adott. Sehoh a világon annyi asszony vagy férj (azaz megcsalt férj és feleség) nem küldi a másikat olyan gyorsan és oly kegyetlenséggel a másvilágra, mint Franciaországban. „Én szeretlek egyetlenem, te nem szeretsz, gazember!” és a mindig kéznél lévő revolver eldördül. Ugyanez a téma, a legkülönbözőbb variációkban, a legkülönbözőbb orkesztrációval mindig ugyanabba a fináléba ful.

„Én imádtam, ő meg megcsalt. Esküdt uraim, Önök meg fogják érteni elkeseredésemet!” A tizenkét esküdt egymásra néz, egy pillanatig talán mindegyik a maga feleségére vagy a szeretőjére gondol, a következő másodpercben azonban a bűnösségre vonatkozó kérdésre nemmel válaszol.

A tizedik férj, vagy feleség-gyilkos felmentéséig a közönség egy szót sem szól, ha csak azt nem, hogy az esküdtek határozottan haladnak a korrál, megértik az új idők új szavát. A baj nem is ez volt. A baj onnan ered, hogy a férjükkal vagy feleségükkel elégedetlen emberek látva az esküdtszék határtalan megértését, most már egy pillanatig sem ha-

élenk érdeklődés kíséri a tanácskozásokat. A konferenciát Stephen Wise dr. newyorki főrabbi, az amerikai zsidó kongresszus elnöke nyitotta meg, aki nagy beszédben vázolta a zsidóság politikai, gazdasági és szociális világhelyzetét. Ma kerülnek sorra az egyes országok megbízottainak referátumai.

boztkat hasznát venni revolverüknek a családi nézeteltérések elsímitására.

És nem kellett hozzá még raffinált statisztikusnak sem lenni, hogy a közönség észrevegye: amilyen arányban szaporodtak a felmentések, ugyanolyan arányban szaporodtak a családi drámák is. A baj mindig ott van, hogy az emberek háltátlank. Az esküdtek pedig nem blamálhatják most már magukat: nem ítélnetnek el egy olyan gyilkost, akinek talán több oka volt megölni az életpárját, mint az első felmentetteknek, akiknél kevesebb ok volt a megértésre.

Maguk a fegyverkereskedők is csatlakoztak a közönséghez, ennek a mindinkább ragályossá váló betegségnak a megakadályozására, még pedig oly formában, hogy kíséreljék meg a nőknek, vagy feldúlt embereknek, vaktöltésű golyókkal ellátott revolvereket adnak el, minek folytán nem egy tragikomikus szerelmi-gyilkossági kísérleti ügyet tárgyalt a párizsi bíróság.

Martin Louis tehát azt javasolja, hogy az esküdtek maradjanak továbbra is megértő és érző emberek, a vádlott bűnösségére vonatkozó kérdés után azonban kérdezzék meg azt is tőlük, hogy hajlandók-e a gyilkost az esküdtszék után a törvényszék három szigorú bírójára elé engedni. És valószínű, hogy az esküdteknek ez el- len nem lesz semmi kifogásuk.

Ebben az esetben, az a sok hevesvérű asszonyka vagy férj, talán kétszer megmondolná a dolgot, mielőtt megnyomná a ravaszt.

A beszaràbiai határ mentén monstre-hadgyakorlatra vonul fel az ukrajnai vörös hadsereg

Ezzel akarják presszionálni a román kormányt a megnevlámadási szerződés-tárgyalások előtt

A szovjet-kormány megszakítja a jóviszonyt Németországgal

Berlin, aug. 16. (Az Uj Kelet tud.) Az orosz-lengyel megnevlámadási szerződés aláírását az egész európai diplomácia nagy érdeklődéssel kísértte. Miután Lengyelország katonai szerződés fűzi Romániához, az európai helyzet szempontjából komoly és figyelemre méltó jelenségeként könyvelték el mindent, hogy a lengyel kormány ennek ellenére is aláírta a szerződést és hozzásegítette ezzel a szovjetkormányt egy nem lebecsülendő diplomáciai sikerhez. Minthogy Szovjetország már összes szomszédjaival megkötötte a „non-aggression“-paktumot, az európai sajtó egyrésze sietett megállapítani, hogy ezután Románia izolálva maradt.

Szeptember 20-án tárgyalnak újra a román-orosz megnevlámadási szerződésről

A román kormány még mindig nem tett le a reményeségről, hogy ugyan csak megegyezésre jusson a szovjettel egy megnevlámadási szerződés megkötését illetően. Szeptember 20-ikára van kitűzve. Genfben, a tárgyalások újra felvétele. A jólinformált német körök ezzel szemben felhívták a román kormányt arra, az időpontnak különös találkozásaképpen, hogy szeptember 15-én kezdődnek meg az ukrajnai vörös hadsereg őszi nagy hadgyakorlatai, amelyek a román határ mentén fognak megtartani. Az előkészületek már folyamatban vannak és azt az impressziót kelteik, hogy a szovjetkormány egyenesen háborúra készülődne. A hadgyakorlaton az ukrajnai összes csapatok részt vesznek és annak programszerű célja a Dnyeszteren túli „láthatatlan ellenség“ legyőzése.

Felvonultatják a hadgyakorlatot az orosz hadsereget a román határ mentén

Ennek elérése érdekében a vörös csapatok lövészárkokat fognak ásni az egész román határ mentén. Hosszabb időre tervezett, tartós erődítések építését is megkezdtek már egy határpontokon. Ukrajna egész vasúti hálózatát a hadgyakorlat céljaira foglalták le. Augusztus 15-ikével megkezdődött a katonai vonatok felvonulása a román határ felé. A csapatok azonnal elfoglalják a vörös hadsereg nagyvezérkara által kidolgozott programban feltüntetett állásokat. A nagystilűnek tervezett manővert Tuhaersky tábornok, a keleti határzóna parancsnoka személyesen fogja irányítani.

A hadgyakorlatok szeptember 20-30 között érik el kulminációs pontjukat. Ebben az időközben jelen lesz a manőverben Vorosilov tábornok, a szovjetkormány katonai népbiztosa is, akit elkísérnek a hadgyakorlatokra a Moszkvában tartózkodó külföldi katonai atassék is. Német katonai körökben úgy tudják, hogy a román határ mentén megtartott hadgyakorlatok nem tisztán katonai jellegűek. A szovjetkormány politikai demonstrációnak is szánta őket, a fegyverek zajával akarva figyelmeztetni Romániát arra, hogy ne legyen túlságosan intranzigens a szeptember 20-án kezdődő tárgyalásokon, a megnevlámadási szerződés ügyében.

Megszakad a diplomáciai viszony a szovjet és Németország között

London, aug. 16. A Times tudósítójának jelentése szerint a szovjetkormány hivatalos lapjai az utóbbi hetek-

ben irányt váltóztattak Németországgal szemben. A szovjet sajtóban kritikai, sőt ellenséges cikkek is látnak napvilágot mostanság Németország ellen. Többek között azt írják az orosz lapok, hogy Németországnak nincs jogában panaszkodni amiatt, hogy le van szerel-

ve. Annál kevésbé, minthogy a németek kijátszották a versaillesi szerződés paragrafusait és titkos fegyver- és municiólerakatokat szerveztek meg. A Times tudósítója szerint ezek a támadások az előjátékát képezik csupán a nyílt szakadásnak, amely az eddig barátságban

Leégett Karánsebes legnagyobb malma

Gyújtogatás okozta a tüzet az „Irma“-malomban

Karánsebes, aug. 16. Az elmúlt éjjel félegy óraker tűz ütött ki a karánsebesi „Irma“-malomban, a város legnagyobb malomüzemében. Erőteljes szélrel támogatva a lángok másodpercek alatt átterjedtek a malom főszárnyáról az egész épületre. A kihívott tűzoltóknak nem sikerült a tüzet elfojtani és munkájuk csupán arra szorít-

kozott, hogy a lángok tovaterjedését megakadályozzák.

A malom teljes egészében leégett. Az épület 2 millió 400 ezer lejre biztosítva volt, a tulajdonosok szerint azonban a kár megközelíti a három milliót, miután a raktárban nagymennyiségű gabona is odaégett. Dobrin főügyész és a rendőrség képviselői még

az éj folyamán megkezdtek a vizsgálatot. Az első feltevések szerint a tüzet rövidzárlat okozta. Egyesek viszont azt a verziót terjesztik, hogy a katasztrófát gyújtogatás idézte elő. A vizsgálat lesz hivatva megállapítani, hogy tulajdonképpen mi okozta az Irma-malom pusztulását.

Mironescu teljesen új konverziós törvényt készített el

Az új törvénynek az a lényege, hogy csak azok a tartozások kerüljenek konverzióra, amelyeket tényleg mezőgazdasági célokra fordítottak

Bucuresti-Bukarest, aug. 16. Illetékes helyen határozottan megcáfolják azt a hírt, hogy Mironescu pénzügyminiszter parlamenti ülészek befejeztével külföldre utazik. Ez annál kevésbé valószínű, mert a Népszövetség pénzügyi bizottsága a magyar-osztrák és bolgár pénzügyi helyzet tárgyalásának befejeztével tegnap Románia helyzetével foglalkozott és elhatározta, hogy a jövő hét folyamán Avenoll vezetésével

bizottságot küld ki Romániába és szeptember elején pedig Lovaday vezetésével újabb bizottság fog az országba érkezni. A két albizottság munkájának eredményeit a Népszövetség pénzügyi bizottságának szeptember 25-i ülése elé fogja terjeszteni.

A pénzügyminiszter természetesen az országban marad a bizottságok működésének ideje alatt és az elutazásának híréhez fűzött kombinációk így önma-

guktól esznek.

Az Epoca szerint az egész konverziós törvényt átdolgozta Mironescu, úgy hogy nemcsak néhány pontját a jelenlegi törvénynek fogják megváltoztatni, hanem új törvényt fognak megszavazni. Az e heti minisztertanács tárgyalja a javaslatot, amelynek lényege, hogy csak azok a kölcsönök részesüljenek konverzióban, amelyeket tényleg mezőgazdasági célokra fordítottak.

Hogyan került Samsonovici vezérkari főnök a hadügyi tárca élére

Maniu nem járult hozzá, hogy a végleges Vaida kormányban a Jorga-kormány egyik tagja foglaljon helyet és így Amza tábornok helyett Samsonovici vezérkari főnök tette le az esküt

Bucuresti-Bukarest, aug. 16. A „Dimineata“ szerint Stefanescu Amza, volt hadügyminiszter lemond valceai szenátor mandátumáról és arról van szó, hogy helyébe Samsonovici hadügyminisztert fogják jelölni. Ez azonban korántsem bizonyos, — írja a lap. — Samsonovici ugyanis nem akar hadügyminiszter maradni és inkább szeretne továbbra is a vezérkar élén szerepelni.

A Dimineata ezzel kapcsolatban elmondja, hogy Stefanescu Amza még a legutolsó napon is a Vaida-kormány listáján szerepelt, annál nagyobb meglepetést keltett, amikor még sem ő lett az új hadügyminiszter. Az eskütétel délelőttjén ugyanis Vaida találkoztott Maniuval, aki közölte, hogy elvi szempontból nem tartja helyesnek, ha a Jorga-kormány egyik tagja helyet foglal egy végleges nemzeti parasztpárti kabinetben. A Jorga-kormány ellen súlyos támadások várhatók a parlamentben, amik feszélyezhetnék ugy Stefanescu Amzát, mint a kormány többi tagjait. Erre Vaida magáévá téve a pártelnök álláspontját, Iunianhoz ment, hogy felajánlja a hadügyi tárcát. Iu-

nian azonban nem találta otthon a miniszterelnök, aki ezután audienciára ment a királyhoz és előadta a miniszter kérdést. A király erre magához hívatta a vezérkari főnököt és kérte, vállalja

el a hadügyi tárcát, ami meg is történt. Samsonovici azonban csak ideiglenes jellegűnek szeretné megbízatását és ezért nem akar szenatori mandátumot vállalni.

MEGOLCSULT AZ AUTOBUSZ

Auto-Transport S. A. Auto-Modern S. A.

Leszállított nyári tarifája

Cluj—Gherla tour-retour 90—
Cluj—Dej tour-retour 120—
Cluj—Bistrita tour-retour 250—
Cluj—Tg. Mures tour-retour 300—
Cluj—Reghin tour-retour 320—

Clujról indul		Nyári menetrend	Clujra indul vissza	
Reggel	Délután		Reggel	Délután
6	3	Cluj—Moci—Sarmasul—Tg-Mures	6	3
	4	Cluj—Moci—Sarmasul—Reghin	5.45	
	6	Cluj—Moci—Sarmasul—Mare	6	
6	4	Cluj—Gherla—Dej—Bistrita	6	3
12	6:30	Cluj—Gherla—Dej	7.15	2:30
	6	Cluj—Panticeu	6	
	6	Cluj—Bontida	7	

HASZNOS TUDNI,
hogy SCHMIDTHAUER

Igmándi

keserűvíze gyorsan megszabadítja a romlott ételek káros következményeitől. Utasítás minden palackhoz mellékelve.

Kapható mindenütt!

élő német és orosz kormányok között rövidesen bekövetkezik.

A szovjet diplomáciai viszony felvételéről tárgyal Bulgáriával

Genf, aug. 16. A Journal de Geneve értesülései szerint a szovjet és Bulgária között tárgyalások vannak folyamatban a diplomáciai viszony felvételéről és a kereskedelmi összeköttetések kimélyítéséről.

A Román Állami Osztályosorsjáték közli:

Minden sorsjegy, mely az V-ik osztálynak ideje alatt lett megvásárolva résztvesz a folyó huzásokon, melyek szeptember 16-ig tartanak és a nagy még ki nem sorsolt huzásokon: **5 millió, 3 millió, 2 millió és 1 millió, azonkívül még az 5 milliós Premián és még 25.000 különböző nyereményekkel**

FŐELÁRUSÍTÓ:

Banca Ilescu S. A. & Co., Dr. N. Ligethy Cluj,

Strada Regina Maria No. 42.

A nyert összegekért nem kell Bukarestbe mennie, tekintet nélkül az összeg nagyságára a nyereményeket a Banca Ilescu S. A. pénztárat Clujon fizeti

FŐELÁRUSÍTÓ:

Kereskedelmi Hitelintézet R. T.

Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii (volt Mátyás király-tér) No. 20.

Szabadiábrahelyezték a kolozsvári magyar konzulátus ablakbeverőit

„A magyarországi kivégzések jogosan hívták ki a fölháborodást”

Cluj-Kolozsvár, aug. 16. Nehány nappal ezelőtt megírta az Uj Kelet, hogy a rendőrség négy kommunistát tartóztatott le a kolozsvári magyar konzulátus ellen tüntető és az ablakokat beverő ifjumenek közül. A kommunis tákat átadták az ügyészségnek s így az ügy Pastia vizsgálóbíró elé került. Pastia vizsgálóbíró a mai napon szabadiábra helyezte a négy letartóztatot-

tat névszerint Malnasan Victort, Grün Ernőt, Goldmann Gézát és Grosz Imrét. Igen érdekes a szabadiábra helyezési indoklása, mely szerint az elmúlt hetekben történt magyarországi kivégzés olyan megbotránkozató volt, hogy ez jogosan kiválthatta a nép és munkások felháborodását. Az ügyészség megfellebbezte a vizsgálóbíró határozatát.

Kánikulai meleg Romániában

51 fok Celsiust mértek Munténiában. A bukaresti meteorológiai intézet a hőmérséklet további emelkedését jósolja

Cluj-Kolozsvár, aug. 16. (Az Uj Kelet tud.) Az alig egy hétig tartó hűvös esős időjárás ismét kánikulai meleg váltotta fel. Kolozsváron tegnap árnyékban 33 fok Celsiust mutatott a hőmérő. Bukarestben is fullasztó meleg volt, éles ellentétben az elmúlt héttel, amikor a filareti meteorológiai intézet barométerének higánya 12 fokra süllyedt le. A hőség Muntenia mezőségén érte el tetőfokát. Grădisteában a napon 51 fokos meleget mértek, amely valóságos tropikus hőségnek felel meg. Ettől a hőfoktól az erdélyi városok sem maradtak el túlságosan.

Külföldi jelentések mindenütt káni-

kulai hőségről számolnak be. Belgiumon hóhullám vonult keresztül. Az usslei megfigyelő 40 fokos meleget regisztrál árnyékban, ami körülbelül 57-58 fokos hőségnek felel meg a napon. A párizsi rádióállomás jelenti, hogy a francia fővárosban 36 fokot mutatott tegnap a hőmérő árnyékban. Del Cambre tábornok francia meteorológus szerint 1911 nyara óta nem volt Párizsban ilyen hőség. A tömeg megostromolta a strandokat.

A bukaresti meteorológiai intézet prognózisa szerint a hőmérséklet emelkedése várható továbbra is. Helyenként zivatarok.

Egy beszarábiai zsidó nyomdásztanonc romantikus karrierje

Hogyan lett Max Coraliból amerikai multimilliomos. Cetatea Alba diszpolgárává választották meg Coralikt

Cetatea-Alba, aug. 16. A nyomorgó Beszarábiában valóságos nimbusz övezi körül Cetatea-Alba városát. Egy egész országgrész irigylit ettől a várostól, hogy szülőltének és támogatójának mondhat egy amerikai milliárdost, aki egyszerű nyomdászinasként kezdte meg pályafutását a városka falai között és ma is bőkezűen emlékszik meg arról a helyről, ahol nem egészen rózsás gyermekkorát töltötte. Maxim Caroliknak hiv-

ják a jótévőt. Egyszerű zsidó szülők fia, akinek már zsenge gyermekkorában kenyérkereset után kell néznie. A Grünstein-nyomdában tanul, szedőnek készül és szabad óráiban szopránként énekel a cetatea-albai zsinagógában, hogy egy falat kenyeret keressen magának. A hangja kimagaslik a Kórusból. Tizennégy éves korában bátyja támogatásával Odesszába megy, hogy hangját képeztesse.

A városka öregebb polgárai még ma is emlékeznek a vézna, sápadt ifjura, aki a zsinagóga kórusnak büszkesége volt és akiben a jövő nagy kántorát sejtették. Odesszában a szorgalmas Carolik-gyerek elsajátítja az éneklés elemi szabályait. Tanárnoje el van ragadtatva tőle és tanácsolja, hogy Moszkvában folytassa tanulmányait. Bátyja ehhez is hozzásegíti. Maxim Carolik Moszkvában tanul énekelni Rachmanova Olgától, majd innen a szentpétervári konzervatóriumba kerül, ahol a hírneves Ferni Giral dini professzor tanítványa lesz. A bolsevizmus kitörése is Péterváron találja. Carolik összecsomagol, hazajön Cetatea-Albába, hogy innen Olaszországba utazzék. Milanóban fejezi be tanulmányait és Angliában rendezti első nyilvános hangversenyét. Feltűnik. Sikerei vannak. Egy a pétervári opera volt tagjaiból alakított orosz opera-társulathoz szegődik, amely Amerikában rendez kitűnően sikerült előadásokat. Nehány hét múlva a társulat több tagja megbetegszik. Az előadásokat eb kell szüntetni. Carolikt is szélnek eresztik. Összegyűjtött pénze elfogy, már a betevő falatja is hiányzik. Éhesen bolyong Newyork uccáin. Ilyen körülmények között találkozik szerencsésével. Az uccán elfogja egy emigráns orosz ezredes és meghívja egy jótékonyági koncertre, amelyet a multimilliomos Martha Codman kisasszony házában rendeznek az orosz menekültek tuberkolotikus gyermekei javára. Elfogadja a meghívást és nagy

sikerrel énekel a koncerten. A miliomos kisasszonynak különösképen imponál, hogy nem akar elfogadni honoráriumot, mondván, nem veszi el a falatot szerencsétlen gyermekek szájától. Nemsokára megtartják az esküvőt és Maxim Carolik Amerika egyik leggazdagabb embere lesz...

Ez négy esztendővel ezelőtt történt. Azóta Carolik több mint huszmillió lejt juttatott el szülővárosába, a különböző jótékonyági intézmények számára. Cetatea-Albában nincs olyan szenvedés, nincs olyan baj, amely elkerülne Carolik figyelmét és nincs segélykérés, mely teljesítenél maradna.

Háromszáz pár galamb

Aki Cetatea-Albába jár, csodálkozva állapítja meg, hogy ez az egyébként szegény beszarábiai város milyen nagyszerűen berendezett aggménházzal, kórházzal, gyermekotthonnal rendelkezik. Carolik segít a szükségét szenvedő diákokon, a tönkrement exisztenciákon. Természetesen „fajra és felekezetre” való tekintet nélkül. Nem csoda, ha a többi városok kevésbé szerencsés szegényei irigykedve beszélnek Cetatea Albaról. A város viszont hálás jótévőjének és nemrégiben diszpolgárává választották meg az egykori nyomdásztanoncot.

Carolik rövid idő óta másodszor látogatja meg a városkát. Egyszerűen el otthonában, egyetlen passzióját a galambok képezik, amelyekből eddig már több, mint 300 párat gyűjtött össze. Hitsorsosai azt mondják: teheti...

Szeptemberben kerül főtárgyalásra a szentpáli, gyalui és ploesti-i szeszgyárak ügye

Ötvenhét vádlott, több mint száz tanu. Kiket helyezett vád alá a vizsgálóbíró

Cluj-Kolozsvár, augusztus 16. (Az Uj Kelet tud.) Puscariu vizsgálóbíró elkészült a szentpáli, ploesti-i és gyalui fekete szeszviasszálások ügyével kapcsolatos vádirat megszerkesztésével. A vádirat 1180 oldalra terjed és részletesen leírja a viasszálások előzményeit, a fekete szeszgyártás módját és precizizozza a három fentemlített gyárral kapcsolatosan, hogy kiket terhel a felelősség. A vizsgálóbíró felfogása szerint a három gyár egyazon komplexumhoz tartozott, ezért a gyáraknál külön-külön lefolytatott vizsgálatok eredményét ugyanazon vádiratba foglalta össze.

A vádirat szerint a három gyárral kapcsolatosan ötvenhét egyént terhel a felelősség. A vizsgálóbíró a következőket helyezte vád alá:

Karniol Eugen, Rusu Horea Nicolae, Sopon Joan, Farkas Lajos, Salamon Mór, Farkas Sámuel, Salamon József, Salamon Márton, Korner Samu és Smaje, Léb Samu, Kohn Elek, Salamon Abi, Jakab

Jenő, Klein Fischel, László Vilmos, Weinstein Gyula, Rosenberg Ferenc, Fazekas János, Boér Andrei, Strohl Mór, Bárány Lajos, Farkas Jakab, Dávid Mihály, Rotschild Sándor, Rosenwasser Lajos és Mayer, Salamon Aron, Schreiber Emil, Bieber Dávid, Léb Samu, Rosenwasser Izidor, Hermann József, Gottlieb József, Weisz Gyula, Turdean Pantilemon, Pop Vasile, Hirsch Jenő, Grosz Izsák, Czitrom Samu, Kovács György, Kieselstein Emanuel, Salamon Vilmos, Schönhaus Miksa, Grün Adolf, Salamon Mór és Lajos, Braun Sándor, Gáspár Stefan, Gombási József, Léb Jenő, Boca Vasile, Dávid Cornél, Gor Aladár, Teszler Jenő.

Elejtette a vádat a vizsgálóbíró Kovács Zoltán, Rosenberg József, Tufaru Eugen, Kollár Lajos, Igyán Petru és Léb Mihály ellen. A vizsgálóbíró több mint száz tanu beidézését kérte. A per valószínűleg szeptemberben kerül főtárgyalásra.

Mi történt Tunisban?

Amikor csörren az üvegablak és megkezdődik a véres tãnc

Pillanatsfelvételek a sfaxi pogrom napjaiból

Tunisz, augusztus 16. (Az Uj Kelet tud.) Csak néhány nap telt el a sfaxi antiszemita kilengések óta. Fájdalommentesen akarjuk leírni itt az eseményeket, úgy, ahogy lejátszódtak. És csak annyit kívánunk itt megjegyezni, hogy úgy, ahogy lejátszódtak, pontosan olyanok voltak, mint az orosz vagy a lengyel pogromok. Igen, pogrom volt. Annak rendje és módja szerint.

Az üvegajtó bezúdík és...

Ott kezdődött a dolog, hogy vizsalykodás keletkezett a Didi-fivérek között, akik mint közismert és általános megbecsülésnek örvendő kereskedők évek óta az arab-negyedben bonyolították le üzleteiket. Egyik öreg munkásuk a leszámolást kezdte reklamálni. Kis perpatvar pattant ki. Az arab munkás az üvegajtónak esett és megsebesült. Egyesek úgy vélik, hogy szándékosan csinálta. Mások ellenkező véleményen vannak. De bár, hogy lett légyen a dolog, az ő vére folyt és így szaladt végig az utcákon és ordítva hirdette, hogy a Didi-fivérek le akarták őt gyilkolni. És nyomban, mintha csak várták volna a parancsot, ezer meg ezer kikötőmunkás, beduin jelenik meg fenyegető tömegbe verődve, rárontanak a Didi-fivérek helyiségeire, hogy meglinceselje a tulajdonosokat. Bereg a telefon, a rendőrséget hívják segítségül, hogy megmentsék a veszélybe sodródott fivéreket a tömeg dühétől. Kicipelik őket az arabnegyedből és védelembe helyezik. Azt hitte mindenki, hogy vége van...

Az első összecsapás

A kulisszatolatók impulzusára azonban — akiknek soraiban több ismert muzulmán notabilitás találtatik — a megvadult tömeg örült extázisban megrohamozza a gyémántkereskedők negyedét, súlyosan elpáholja az utjába eső járókelőket, üt és ver, fosztogat és gyújtogat az egész vonalon, amelyen keresztül száguld. Ha nem lép közbe a gyémántkereskedők szövetségének arab vezetője — aki dicséretes magtartást tanusított —, el sem lehet képzelni, milyen következményei lettek volna ennek a támadásnak. De így is sok sebesült maradt az uccai csataterén. Csak most tűnik fel a láthatáron a helyettes kormányzó csapataival. Őt is dicséret illeti. Mert még alkalmas volt összeütköznie a zendülőkkel. Mégis azon fáradozik, hogy lecsillapítsa a kedélyeket és rámutatott a zsidók és az arabok között fennálló jó viszonyokra. A mob további fosztogatásokkal próbálkozik. Rengeteg zsidó van a sebesültek között. Még az az orvos is, aki a Didiék üvegajtóját megsebesült arabot kezeltében részesítette.

Pogrom a zsinagóga előtt

A zsidónegyedben ijesztő pánikhangulat. A pogromisták rohamléptekben nyomulnak elő. A zsinagógát akarják megrohamozni. A bejáratok azonban el vannak barrikádózva, míg a szomszédságban levő héber iskola gyermeknövendékei a hátsó bejáratokon menekülnek. A tömeg üvöltve tombol. Ráront a hitközség ősz rabbiájára és megsebesíti. Most kezdődik csak az önvédelem szervezése. Néhány bátor ifju lép elő és szembeszáll a támadókkal. Cionista gyerekek. A támadók hatalmas tulerőt képviselnek. Az emberek rémülettel néznek a következő pillanatok véres fejleményei elé. Ebben a pillanatban váratlanul jelenik meg az első katonai osztály. (Ez délután négy órakor történt, pedig a zavargások már reggel óta dúltak.) Belsőül, francia és szenegáli katonák vonulnak elő vegyesen. Közbelépnek és a tüntetők közül sokat őrizetbe vesznek. Ettől a pillanattól kezdve a katonaság az ucca.

Csend a szuronyok árnyékában

Éjszaka. Hadiállapot puskaporos atmoszférája és idegessége tölti meg a levegőt. Csendőrök, katonák, szenegáliak, spahik patrollokban cirkálnak mindenütt. A zsidók lakásaikba vannak bebörtönözve. Az iskolás gyermekek, akik az iskolaépület hátsó bejáratain menekültek, nem tudnak hazamenni és meg kell várniok a reggelt, amikor eljönnek értük a szülők. Ismerős családok vették őket oltalmukba.

Az éjszaka csendben telt el. Halálos dermedtségre ébredt kedd reggel Sfax városa. Az üzletek mind zárva. Az arabnegyedben lakó zsidó családok elhagyják házaikat és az európai negyedben keresnek menedéket rokonaiknál, barátaiknál. Mindez a katonai szuronyok oltalma alatt megy végbe. A szenegáliak örködnek az elhagyott üzletek előtt. És mindennek dacára itt is, ott is fosztogatnak. Reggel hat órakor jön a hír, hogy a kikötőmunkások sztrájbaleptek. Egy banditacsapat betört az európai piacra és mindenkit, aki utjába vetődik, véresre ver. Asszonyokat és gyermekeket, zsidókat és nemzsidókat. Ez azonban nem tart sokáig. A katonaság csakhamar fékert ver a támadásoknak és szétkergeti a banditákat. Több száz zendülő ül már a börtönökben. Köztük számos előkelőség. Csak hogy zsidókat is letartóztatnak és pedig azokat, akik nem engedték, hogy hozzányuljanak asszonyaikhoz, akik nem engedték kifosztani üzleteiket és olyanokat is, akikre rátámadtak. „Igazságosak” akarnak lenni. Ott, ahol ennek semmi helye sincs.

Vihar előtti csend

Lassu tempóban helyreáll a rend. De csak látszólagosan. A fosztogatók — felingerelve a katonai hatalom éles fellépésén és alaposan felheccelve az előkelő kulisszatolatóktól — csak várakozó les-

állásba vonultak vissza, ami azonban mindennél veszedelmesebb. Csak csoportokban jelennek meg, úgy teszik magukat, mintha csak sétálnának, ha azonban se rendőr, se katonaság nincs a láthatáron, rátámadnak a zsidókra. Rengeteg sebesült az újabb eredmény.

Kedden még sok ilyen támadás fordult elő. Néhány zsidó ifju csoportot alkotva kísér el egy zsidó fiút, aki a városon kívül dolgozik. Összeütköznek a huligánokkal és a tulerő csapásai alatt súlyos sérüléseket szenvednek mindannyian. Megkísérik a védekezést, de teljesen hiábavaló minden erőfeszítésük. A legszomorubb azonban a hatósági erők szertelensége, összevisszasága. A katonaság a polgári hatóságokra számít, a rendőrség pedig mindent a feljebbvaló közegekre hárít. Az egyik a másikra tolja a felelősséget és a zsidók esnek áldozatul.

A vizsgálat

Ma csend van. A patrollók cirkálnak fel és alá. Megkezdődött a hatósági vizsgálat is. Tisztázni kell a felelősség kérdését, nemcsak abban a tekintetben, hogy kik voltak a támadók, hanem azt, hogy kik rendezték meg ezt a véres játékot. Nem valószínű, hogy a kulisszák mögötti szálak Jeruzsálemig nyulnak. Jellemző ugyanis, hogy a zavargások a palesztinai arab delegáció megérkezése utáni napon törték ki... (d. s.)

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A Magyar Színház heti műsora

Szerdán este nincs színházi előadás, mozielőadás van.

Csütörtökön este 11 órakor: Pusztai szél. (Hunyady Sándornak, a Feketeszáru cseresznye szerzőjének, legújabb, óriási sikerű darabja, nagyon olesó matiné helyarákkal, földszint 20, erkélyülés 10 lej. Sorozatszám 277.)

Pénteken este nincs színházi előadás, mozielőadás van.

Szombaton este fél 10 órakor: A kisasszony. (Ujdonság először: Góth Sándor rendezése mellett a vígszínház kitűnő együttesének vendégjátéka. Góth Sándor, Góth Sándorné, Márkus Margit, Orsolya Erzsébet, Jávor Pál, Maklár Zoltán, Somló István, Sulyok Mária, Perczel Oszkár fellépte. Première helyárok. Sorozatszám 278.)

Vasárnap d. e. 11 órakor: Éjjeli menedék. hely. (Nagyon olesó matiné helyárok, földszintűl 20 lej, erkélyűl 10 lej. Sorozatszám 279.)

Vasárnap d. u. fél 7 órakor: Olympia. (Molnár Ferenc világhírű színdarabjának reprize. A Vígszínház együttesének vendégjátéka. Góth Sándor, Góth Sándorné, Márkus Margit, Orsolya Erzsébet, Jávor Pál, Maklár Zoltán, Somló István, Sulyok Mária, Perczel Oszkár fellépte. Rendes helyárok. Sorozatszám 280.)

Vasárnap este fél 10 órakor: Gyógyszerész. (Ujdonság először! A Vígszínház együttesének vendégjátéka. Góth Sándor, Góth Sándorné, Márkus Margit, Orsolya Erzsébet, Jávor Pál, Maklár Zoltán, Somló István, Sulyok Mária, Perczel Oszkár fellépte. Première helyárok. Sorozatszám 281.)

Szinkór-Mozgó műsora

Hétfő, kedd, szerda, csütörtök d. u. fél 4, fél 6, fél 8 és este fél 10 órakor szenzációs premiere. Sommerset Maughan világhírű színműve: A szent láng filmváltozata 10 felvonásban, német nyelven. A főszerepekben: Dita Parló, Gustáv Fröhlich, Hans von Dwordowsky, Wladimir Soloy. Rendező Wilhelm Dieterle. Hangos kísérelő műsor. Helyárok: 10, 20 és 30 lej.

Az Opera-Mozgó műsora

Augusztus 15., 16. és 17-én, hétfő, kedd, szerda. Németül beszélő és éneklő hangosfilm: Tied vagyok. Főszerepekben: Jenny Hugó, Hermann Thimig.

Augusztus 18., 19., 20. és 21-én, csütörtök, péntek, szombat és vasárnap. Németül beszélő és éneklő hangosfilm, Anny Ondre románul is beszél benne. Éjjel a paradicsomban. Főszereplők: Anny Ondra, Ralph Arthur Roberts, Hermann Thimig. Előadások kezdete fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Helyárok: 10 és 20 lej nincs külön repülő és segélybélyeg.

RÁDIÓ MŰSOR

Szerda, augusztus 17.

Bukarest. 18.40: Grammfón. 19: Wagner: Tannhauser c. operája.

Budapest. 9.15: Hangv. 12.05: Szalonzenekari hangv. 1: Pontos időjelzés, időjárás, 2.45: Hírek. 4: Házikivittett. 5.15: Egy betű különbség. 5.45: Zenekari hangverseny. 7: Kuruc dalok. 8.15: Az olasz opera mesterei. 10.15: Pontos időjelzés, időjárás, hírek, majd grammfónhangverseny.

Bécs. 19.40: Szimf. hangv. 22.10: Jazz. Berlin. 18.15: Szór. zene.

Lipce. 20: Mozart: Cosi fan tutte. Varsó. 20: Szórakoztató zene. — 21.15: Szoprán és alt.

Kattowitz. 19.15: Grammfón. Poznan. 20: Könnyű zene.

Milánó. 20: Mozart: Cosi fan tutte. Róma. 17.45: Vegyes hangv.

Palermo. 20.45: Szór. zene. Prága. 19: Dalok bemonás szerint. — 20: Grieg est.

Pozsony. 18: Zongorahangv. Brunn. 18.25: Grammfón.

Osló. 20: Rádiózenekar. Párizs. 20: Mozart opera közv.

Toulouse. 20: Katonazene. 21.15: Operarész. 21.45: Operett dalok. 22.45: Kivánság hangv.

Csütörtök, augusztus 18.

Bukarest. 19: Szimfónikus hangverseny. Közben 1945 dalest.

Budapest. 9.15: Katonazene. 12.05: Hangverseny. 1: Pontos idő, időjárás. 2.45: Hírek. 4: Ifjusági félóra. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás. 5 Fuvós zenekar.

6. „Gazdasági bajok a napoleoni háborúk után”. 6.30: Cigányzene. 7.45: Külügyi negyedóra. 8. Zenekari hangverseny. 9.15: Pontos időjelzés, időjárás. Hírek. Majd Horváth Gyula és cigányzenekara. Bécs. 17: Wagner: Tannhäuser című operája.

Berlin: 21.10: Wagner Richárd Párizsban.

Breslau. 16.30: Szórakoztató zene. Langenberg. 20: Könnyű zene. Közben egy óratorium.

Stuttgart. 22: Hegedű és zongoraszonáták.

Varsó. 20: Könnyű zene dalokkal.

Poznan. 18.30: Grammfón. 19.45: Grammfón.

Milánó. 20.30: Verdi: A szicíliai verzeny c. operája.

Róma. 21: Massenet: Manon c. operája.

Palermo. 20.45: Műdalok és olasz népdalok.

Prága. 19: Katonazene.

Pozsony. 18.15: Grammfón.

Brunn. 20.30: Fuvósverseny.

Kassa. 18.40: Hegedűverseny. 21. P. zenekar.

Osló. 19.30: Schumann dalok.

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetéseket előre fizetendő. Jellegű levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

Metsző, hitoktató és jó előmadkozó szerény fizetéssel állást keres szeptember 15-re. Cim: Izr. Hitközségi kántor Ciacova, jud. Timis.

Különbejárati butorozott szoba fürdőszoba használattal kiadó. Eötvös uca 25.

Mérlegképes könyvelő-levelező, adó-technikus, német, magyar, román, esetleg félnapos, óras munkát is vállal vidéken is. Meghívások Farkas fűszerüzletbe, Regina Maria 24.

Zongora- és német tanítónő keres nagyobb gyermek mellé állást, vidékre is vesebben. Szíves megkeresést „Lelkiismeretesen tanítók” jellegre a kiadóba.

Naponta frissen fejt kóser tehén- és bivalytej (házhöz szállítva is), valamint tejszín, tejföl, vaj és turó kapható Schwartz Ignácánál, Str. Filipescu (Szentlélek u.) 7. Ugyanott vegetárius koszt — kihordásra is — kapható. Csak megrendelésre.

קונקורר

היחידה עמיתית זוכה איה זכארת איינען שריב כומחה ירא-שמים מרבים גוטער בעל תפילה מוקר בעפארשאפט געזאלט לויט איבעראינקאממען שפעטען ווערדען נור דעם בערופענען פערדיגעט אפערסטען יונג צוא ריכטען אונטער ארעסטע

Comunitatea Ort. Izr. Hida Kornhauser Ferencz hitközségi elnök

olcsó hetet

rendez az Uj Kelet könyvosztálya.

Fél és harmadáron

adjuk a modern irodalom legkiválóbb alkotásait. Értékes, fűzött állapotban lévő könyvek darabonként 35 lej. Földi Mihály: Hamlet királykisasszony. Révész Béla: Egyedül mindenkivel. Szomorj Dezső: A mennyei küldönc. France Anatol: Hátrahagyott írásai. Darabonként 50 lej: Ibanez: Meghódított tenger. Ibanez: Mindenki asszonya. Benjámin: Egy regényes élet. Zola: Thereze Raquin. Kodolányi: Szakadékok. Heltai: Irók, színésznők. Pourtales: Liszt Ferenc élete. Pirandello: Fog a film. Dumas: Tolsztoj tragédiája. Dumas: A fekete tulipán. France Anatol: Az istenek szomjaznak. Trawn Mark: 1,000,000 fontos bankó. Zola: Pascal orvos.

„Mi

Néhány nagyon dolgozat tanulási bokra sz vagy ha tisztátalan hiénának rendezet élő társa ember p kor a fe mondták dig jó, a kor az e talra cs én — c szózatla aztán a és felfe sarkkute megmut Hát ige ber nem amit me azt érez hogy fo zik, hog az emb gett... csodagy renek mert a embert énekelt nek” R dalocsk bácsi sz zsebben tett eg csodagy hatódot az időt lenni... sott fia gába akarta kényte lük... nek m hogyha belöle. Kesőbb rongyo ujját t fájós székbe kell... szült... idejéb ben idejéb idejéb

Az egysz egy m sült, világ sem egyed ját, a láttár sem tenni azon dolog lenni volta embe hogy lett arra haso a jóo Ho

lesz- szüle és I nak keres és A

lyem olcsó Cluj

HIREK

„Mi lehettem volna...”

Néhány évvel ezelőtt, mikor az ember nagyon nekibusult magát, egy algebra dolgozat előtt, vagy ha egy hisztérikus tanulási roham után, az ember darabokra szaggatta a földrajz könyvet, vagy ha az embert zsidó volta miatt tisztátalan kutynának, avagy bépkölos hiénának nézte az osztály előkelőbb és rendezettebb vallási viszonyok között élő társadalmi rétege, nos akkor, ha az ember panaszkodott, lamentált, olyankor a felnőttek, a nagyok mindig azt mondták: örülj, hogy gyerek vagy, addig jó, ameddig gyerek vagy... Ilyenkor az ember ha nem is örült, az asztalra csapott és — majd megmutatom én — című titokzatos és ünnepélyes szóval lezárta a vitát. Ettől kezdve aztán az ember különböző irányoknak és felfedezéseknek engedve, hol mint sarkkutató, hol mint kardvivő, akarta megmutatni a felnőtteknek azt, hogy... Hát igen. Ott volt a baj, hogy az ember nem tudta még körülírni sem azt, amit megakart mutatni, csak az ember azt érezte csálhatatlan bizonyossággal, hogy folytonosan igazságtalanságok érik, hogy senki sem érti meg és ezért az ember dühös volt és bosszúért léhgett... Az első időben, az ember még csodagyerekek számított. Csodagyerekeknek lenni föltöbb kényelmellen, mert akkor, ha vendégek vannak, az embert kicibálják az ágyából és el-énekeltetik vele a „Mégfagyott gyermek” kezdetű szomorú és megható dalocskát, melynek a végén a Franci bécsi szándékkal előveszi a piroskockás zsebkendőjét és ilyenkor — mit tehetett egy csodagyerek — ilyenkor a csodagyerek is kötelességszerűen meghatódoit és elkezdett bögni... Ebben az időben az ember színésznek akart lenni... Később mikor már rossz, vássott fiúk és ösék, meg bátyák társaságába került az ember, — ha nem akarta, hogy copfja miatt lenézzék — kénytelen volt rablóvezért játszani velük... Boldog idők! Ekkor az embernek minden ambíciója oda irányult, hogyha valaha felnő, kalóz legyen belőle... Mért ne? Kalóznak is jó... Később, mikor az ember folyton fehér rongyokkal babrált, mindenkinek az újját be akarta kötözni, babái állandóan fájós torokkal feküdtek a babakintáskékben, nos akkor — mondanom sem kell — hogy az ember orvosnőnek készült... Ez is elmúlt. Amundsenék idejében sarkkutató olimpiászok idejében teniszbajnoknő, Greta Garbo idejében filmszínésznő, Madame Curie idejében felfedező és így tovább...

Aztán az ember megnőtt. Időközben egyszer vállalt egy-két szavas szerepet egy műkedvelői előadáson, abba is bele-sült. Kalóz sem lett, ezzel szemben a világ minden kincséért és aranyáért sem volt hajlandó egy sötét szobában egyedül maradni... Ha megszurta az új-ját, akkor az ember néhány csöpp vér látára képes volt elájulni. Orvosnő sem lett. Es nem lett sarkkutató, sem teniszbajnoknő, sem felfedező... Azt azonban belátta, hogy tényleg egyetlen dolog van a világon, ami jó: gyereknek lenni. Mert amíg gyerek volt, legalább voltak ábrándjai. Most azonban: az ember felnőtt, nagy lett és ahelyett, hogy megmutatná... Ahelyett mindenest lett egy napilapnál és minden erejét arra használja fel, hogy a mostanihoz hasonló förmérvényvel vonja magára a jóakaratu olvasó figyelmét.

Hát így sikerült.

(j. e.)

— Károly király és Alfonz exkirály lesznek Ileana hercegnő fiának kereszt-szülei. Bécsből jelentik: Habsburg Antal és Ileana főhercegnő ujszülött fia nak keresztelője két hét múlva lesz. A keresztapai tisztet Károly román király és Alfonz spanyol exkirály vállalták.

— Idényből visszamaradt sokezer se-lyem, szövet- és vászonmaradék rendkívül olcsó árban kapható a Gólya-áruházban, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 11.

Anglia egész területére bevezet-tek a kötelező 14 karátos arany-finomsági standardot

London, aug. 16. A hónap közepétől bevezették Anglia egész területére a kötelező 14 karátos aranyfinomsági standardot. Ezzel az intézkedéssel Anglia még szorosabban belekapcsolódott a világ aranykereskedelmébe. Londonban az aranybevételek egy souverignért 28 shillinget fizetnek s a vidékekről

ujra hatalmas aranytömegek áramlanak Londonba értékesítés végett.

A világ 21 millió unciára becsült évi aranytermelésének közel háromnegyed-részét az angol világbirodalom termeli. Nyugat-Britannia és Rhodesia egy év alatt 10 millió 877 ezer uncia finom aranyat termel.

— Kigyulladt a wembleyi vilákiállít-ás egyik épületkomplexuma. Londonból jelentik: A wembleyi volt vilákiállítási épületkomplexum egyik házcsoportja, ahol most egy butorgyár üzem van, kigyulladt. A rohamosan terjedő lángok közül kimentették a vállalat 150 munká-sát, úgy, hogy emberéletben kár nem esett. Az oltásnál 7 tüzőltó égési sebeket szenvedett és füstmérgezést kapott. Az anyagi kár jelentékeny.

— E héten 40 utassal Berliabbe startol az orosz óriási repülőgép. Berlinből jelentik: A szovjet óriásrepülőgépe a hét folyamán 40 utassal Berlin felé startol.

— Október 15-ig meghosszabbították a nyári kedvezményes tűzifatarifát. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgató-sága a nyári kedvezményes tűzifa tarifát október 15-ig meghosszabbította. A vonat közö rendelkezés ma vagy holnap jelenik meg a hivatalos lapban.

— Titulescu csak a népszövetségi ta-nácsülés után jön haza. Bukarestből jelentik: Titulescu értesítette bukaresti ba-rátait, hogy szeptember 15-ig marad a Ljón, ahonnan Genfbe utazik, a Népszö-vetség tanácsülésére és csak azután jön haza Romániába.

— Idényből visszamaradt sokezer se-lyem, szövet- és vászonmaradék rendkívül olcsó árban kapható a Gólya-áruházban, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 11.

— Negyvenötökös hóhullám pusztit Berlinben. Berlinből jelentik: Két nap óta hóhullám van a birodalmi főváros-ban és környékén. Délben árnyékban a hőmérséklet 34—35 Celsius fokig emelke-dik. Az utóbbi napokban a közlekedési vállalatok rekordforgalmat bonyolítottak le különösen a Hawel-tavakhoz. A vona-tok 1 millió 600 ezer, a villamosvonatok 1 millió 300 ezer, a földalatti vasut 472 ezer és az autóbusszvállalatok 352 ezer utast szállítottak. A nagy hőség négy ha-lalos áldozatot is követelt s husz napszu-rási esetet is jelentettek.

— Ha fáradt és izgatott, ha álmatlan-ságban és gyakori félelemérzetben szen-ved, ha hasgöres, mellnyomás vagy szív fájás kinozza, akkor igyék reggel éhgy-morra 1—2 pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet, mert ez megszünte-ti az emésztési zavarok okait s elhárítja a vértőlulást.

— Gummilégtömlős kerekek mezőgaz-dasági szerek részére. Londonból jelen-tik: Az angliai Fort Dunlop gummigyár ban gummilégtömlős szereket állítanak elő mezőgazdasági szerek számára. A kerekek 30 százalékkal magasabb meg-terhelést tesznek lehetővé s kimélik az igavonó állatok erejét. Remélik hogy a gummy ujszerű felhasználása révén meg-áll a gummy-nyersanyag áresése.

— Gépember a variété színpadán. Lon-donból jelentik a Holborn Empire varie-tében emberformájú automata szerepel a műsoron, amely mintegy száz kérdésre szabatos és érthető válaszokat ad. A gé-pezet konstruktöre hangosfilmkészüléken adja le a válaszokat és pedig olyként, hogy a kérdéseken foglalt szóttagok kü-lönböző magasságu rezgészáma a han-gosfilmszalag más és más helyén kapcsol-ja a megfelelő válaszok hanggá átalaku-ló görbéit.

— Két motorbicikliszerencsétlenség egy napon a baneasai repülőtéren. Buka-restből jelentik: Tegnap egy motorbi-cikli Baneasan összeütközött egy autóval és a rajta ülő két utas súlyosan megse-besült. Személyazonosságukat mindeddig nem tudták megállapítani, tekintettel ar-ra, hogy önkivületi állapotban vannak. Az autó nyomtalanul eltűnt. — Rögtön rá néhány percre másik motorbicikli üt-között össze egy autóval a Calea Traian-uton és ezuttal is egy súlyos sebesült ál-dozat volt, aki egy bukaresti Popescu Alexandru nevű főtisztviselővel azonos.

NAPRÓL NAPRA

Két amerikai rádiótársaság híres ame-rikai színpadi írókat készült megszólaltat-ni mikrofonjai előtt. Az írók 15 perces csevegésért körülbelül ezer dollár hono-ráriumot fognak kapni.

A berlini Teater am Schiffbauerdamm vezetősége az őszi szezonban áttér a két előadásos rendszerre. A színházban 7 és 9 órakor fognak előadásokat tartani. A felvonásközök a lehető legrövidebbek lesznek, alig fogják meghaladni a há-rom percet.

Tízezer elárúsító központot szerveztek meg szovjetterületen a legfőbb gazda-sági tanács által állami monopóliummá deklarált ócskaruhakereskedés szolálatá-nak ellátására.

A szovjet hivatalos könyvkiadóintéze-te a napokban forgalomba bocsátja G. B. Shaw összes műveit orosz fordítás-ban. A gyűjteményes kiadás Shaw regé-nyeinek és színdarabjain kívül tartalmaz-ni fogja cikksorozatait és beszédeit is.

Moszkvában meg fogják építeni Euró-pa legnagyobb szállodáját 1200 szobá-val, egyik frontján 10 emasikon 16 eme-llettel. A nagyszállóda tervezit Stoprán és Saveljev építészek készítették el.

Amerikában az egyes tagállamokra fogják bízni, hogy fenn akarják-e tar-tani továbbra is a szesztilalmat, vagy kiküszöbölik a prohibíciót.

Reinhardt egy régi berlini játékot mo-dernizált. A darab címe Berlin, ahogy sir és nevet. Összel a Grosses Schau-spielhaus fogja színre hozni a darabot.

Tauber Richardt ősszel északangliai turnéra indul. A híres tenorista Lehar A mosoly országa című operettjében fog fellépni.

Az amerikai Buffalóban az amerikai haditengerészet számára óriásrepülőgé-pet építettek, amely csaknem akko-ra, mint a Do. X. Az új gép szeptem-berben megkezdí próbarepüléseit.

— Hangszórók a repülőgép utasfülkéi-ben. Londonból jelentik: Az Imperial Airways légitforgalmi társaság utasszá-lító repülőgépeinek utastermeibe hang-szórókat szereltek fel, amelyek lehetővé teszik az utasoknak egymás megértését légi utazás közben motorlármá ellenére is. A megafonok az utóbbi időben csök-kentett motorzaj mellett is kitűnő szolgál-tatot tesznek az utasoknak repülés köz-ben.

— Száz ember a vízbe fulladt egy kob-ra kigyó előli menekülésben. Londonból jelentik: Borzalmas szerencsétlenséget idézett elő Indiában egy kobra-kigyó. Kol-hapur közelében a Varnu folyón egy komp mintegy száz utast szállított át a folyam másik partjára. A komp a part mellett haladt, amikor egyik faágról ve-szedelmes kobra-kigyó esett bele. Az uta-sok rémületükben a komp másik oldalra húzódtak az állat elől. A nagy megerhe-léstől a komp féloldalra billent és felbo-rult. Néhány ember, aki nem vesztette el egészen a lélekjelenlétét, kuszott a part-ra, de az utasok legnagyobb része, száz ember, belefulladt a folyóba.

— Tessitori Nóra szabadtéri előadá-sa. Régióta nem keltett művészi esemény olyan nagy érdeklődést Kolozsvár intel-igens közönsége körében, mint Tessito-ri Nóra augusztus 25-ki szabadtéri elő-adásának híre. A kitűnő művész a kül-sőségeiben is rendkívüli teljesítményre. Tessitori Nóra programja talán soha sem volt olyan egységes és szíveket fel-emelő, mint amelyet ez ünnepi előadás keretében tűzött ki feladatául. A béke és az egyetemes emberszeretet átfogó gondolata hatja át a világirodalom leg-szebb gyöngyeiből összeválogatott ver-seit. Ezeket a verseket harsona, illetve hárfá és harmónium kísérezene fogja drámailag aláfesteni. A magyar modern költészet remekeiből Ady, Babits Mi-hály, Tóth Árpád és Gellért Oszkár ver-seiből fogja megszólaltatni a vox huma-nat. Klasszikus halhatatlanaink közül pe-dig Petőfi a Csalogányok és pacsirták sodró erejű versével Vörösmarty Mihály pedig vízióvárius képekben gazdag „Elő-szó”-val és az „Emberek” dantei mély-ségű költeményével fogja a közönséget magasabb régióba emelni.

— Elfojtották a chilei diákkorradalmat Santiago de Chileből jelentik: Az egyete-met négyeszdí diák megszálta és kijelen-tette, hogy polgári köztársaságot alakít. A rendőrség 2 ezred katonaság támogatá-sával hosszu és véres harc után vissza-foglalta az épületet és letartóztatta a diákokat. Egy rendőr és hét diák meg-halt. Sokan megsebesültek. 350 lázadó-t letartóztattak. A chilei kormány kihir-dette az ostromállapotot. A diákok kom-munista propaganda hatása alatt csele-kedtek. Az országban ismét erős a kom-munista agitáció, amely most főként az elnök által a saléromtrösztel szemben tanusított magatartást igyekszik agiációs célokra kihasználni. Zanartu chilei pénz-ügyminiszter lemondott.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Vihar a kamarában a lengyel-orosz szerződés és a svájci kölcsön miatt

„A Népszövetség béke helyett kölcsönöket közvetít” — állapítja meg Cuza

Mironescu pénzügyminiszter szerint kölcsön nélkül a kormány nem tudná fizetni a tisztviselőket és nyugdíjasokat. Cuza zsidó társaságnak nevezte a Népszövetséget

Bucuresti-Bukarest, aug. 16. (Az Uj Kelet tud.) A kamara keddi ülését a napirend előtti felszólalások vezették be.

Pop Cico elnök bejelenté, hogy Bratianu György és Inculet a lengyel-orosz kérdésben akarnak felszólalni.

Botrányos bevezetés

Inculet ragaszkodik ahhoz, hogy övé az első szó, mert elsőnek iratkozott fel.

Bratianu György kijelenti, hogy már július 22-én kért szót ebben a kérdésben. Óriási zaj tör ki a liberálisok oldalán. Leonte Moldoveanu egy sértő közbeszólásra a gheorghisták felé rohan mire Cioc kormánypartit reproduktálhatatlan kifejezéssel aposztrofálja. A tetlegességet Iazar Ilie kvestor aka dályozza meg.

Bratianu György a házszabályokhoz kért szót, a liberálisok csak nehezen engedtek beszélni. Amikor azonban a lengyel kérdéssel kezd beszélni, újból hirtör a vihar, Pop Cico elnök pedig kénytelen megvonni a szót Bratianutól.

Inculetz kérdezi, mi az álláspontja a kormánynak és a külügyminiszternek az orosz-lengyel megnevezési szerződés ügyében. Ha nem kap kielégítő választ, kénytelen lesz interpellálni.

A román-orosz viszály histórikuma

Vaida miniszterelnök kijelenti, hogy ebben a kérdésben a kormányt nem terheli nagyobb felelősség, mint bármelyik ellenzéki párt vezéré. Hajlandó azonban válaszolni egy megfelelő interpellációjára.

A liberálisokat nagyon meglepi Vaida válasza, de Inculetz most már nem tehet egyebet, mint előterjeszti interpellációját.

Miután nincs eléggé felkészülve, meglehetősen hevenyészve adja elő a historikumot az orosz-román kapcsolatokról.

Bratianu György az előző incidensre visszatérve...

Duca: Maga provokált!

Bratianu György tiltakozik a hasonló jelenetek ellen. Megállapítja, hogy Inculetz komolytalanná tette az egész kérdést vezércikkéből vett frázisaival. 1931 májusában a külügyminisztérium értesítést kapott, hogy Lengyelország és Franciaország a Kellog-paktumot kiegészítő szerződésre vonatkozólag tárgyalásokat kezdenek az oroszokkal és szeretnék, ha Románia is hajlandónak mutatkozna ilyen tárgyalásokra. Lengyelország januárban parafalta az erről szóló egyezményt, június 25-én pedig már alá is írta. Tisztában kell lenni azzal, hogy a legyei aláírás a német események miatt következett be.

Kérdezi: Milyen mértékben áll fenn a szövetségi szerződés Románia és Lengyelország között? Hogyan egyeztethető össze ez a szövetségi viszony az orosz-lengyel megnevezési szerződés aláírásával?

Nem csorbítja-e Lengyelország az orosz szerződés aláírásával a két ország szövetségét? Milyen politikát akar a kormány ebben a kérdésben folytatni?

Vaida válasza

Vaida miniszterelnök kijelenti, hogy Románia már 1922-ben kész volt Oroszországgal megegyezni. 1929-ben már a Maniu-kormány írta alá Moszkvában a Litvinov-paktumot, mint a Kellog-paktum kiegészítő részét. Tette ezt Simpson amerikai külügyi államtitkár ama kijelentése alapján, hogy a Kellog-paktum nemesak a jóhiszeműséget kifejező nyilatkozat, hanem egy kötelező szerződés is egyúttal. Románia hajlandó ma is paktumot kötni Oroszországgal, amilyent Lengyelország kötött.

Ami Lengyelországot illeti, a román

kormány reméli, hogy Lengyelország nem fogja ratifikálni az egyezményt, ha Románia és Oroszország között nem jön létre hasonló megállapodás.

Victor Antonescu liberális intéz ezután kérdést a pénzügyminiszterhez a kölcsönhiteket illetően. Igaz-e, kérdezi, hogy a kormány kölcsönt vesz és opportunusnak tartja a kormány a mai körülmények között egy ilyen műveletet?

Mironescu pénzügyminiszter kijelenti, hogy a tisztviselők és nyugdíjasok illetményeiknek rendszeres fizetéséhez szükség van kölcsönre. Sikerült egy külföldi pénzszövetkezettel megegyezésre jutni, amely 4 és fél százalékkal és jelentéktelen költségekkel folyósít kölcsönt és pedig minimálisan 9 hónapra, de esetleg két és fél évre. A Jorga-kormány által kötött kölcsön 9 százalékos kamatra szólott.

Argetoianu: Csak 4.75 százalék volt a kamat. Önöknek minden hónapban egymilliárd deficitjük van. Mennyi időre lesz elég ez a másfélmilliárd kölcsön? és mi lesz azután?

Mironescu: Mi a legfőbb kötelességünknek a nyugdíjasok és tisztviselők fizetését tartjuk, amit előtünk elhanyagoltak. Az atmoszféra egyébként nagyon javult. Romániát illetően a külhatal szempontjából biztató remény van

arra, hogy még olcsóbb kamatozású kölcsönöket lehet kapni és ezekből kifizetve a drágább kölcsönöket, csökkenthetjük az államháztartás terheit.

Victor Antonescu méltányolni tudja Mironescu optimizmusát. Remélte is, hogy a pénzügyminiszter válasza kielégítő lesz, hiszen az eddigi helyzet főként a dekonjunktúra következménye. Egészen jók a kölcsön feltételei és talán megnyitják az ország kapuit.

Bratianu György, sajnálja, hogy a kormány kölcsönökkel kezdi munkáját. Takarékosra van szükség az egész vonalon és ennek éppen a miniszteri padokból kell kiindulnia.

Cuza tiltakozik minden kölcsön ellen. Nem szabad új kölcsönt felvenni, sőt a régieknek kamatait sem szabad fizetni. Nem adhatjuk oda az ország összes erdőt és javait zsidó bankároknak. Lépjön fel a kormány bátran és ne fizesse a külföldnek a milliárdokat, akkor mindenre telni fog. Talán a pénzügyminiszter nem vállalja ezt a lépést? én vállalom, hiszen előbb-utóbb erre kerül a sor. A Népszövetségről lehallott az alarc. A békeközvetítés helyett kölcsönök közvetítésével foglal kozik ez a zsidó társaság. (Derültség.)

Letartóztatták a kampóskeresztesek biztosítási főügynökét

Bécs, augusztus 16. A bécsi rendőrség letartóztatta Michael Karl ötvenhárom éves nemzeti szocialista agitátort, aki azzal jött Auszorgból az osztrák fővárosba, hogy meg fogja szervezni a nemzeti szocialisták életbiztosítását. Ez abból állt volna, hogy azokat, akik Ausztriában elesnek, vagy megsebesülnek az uccai harcokban, biztosítsa. Michael Karl egy nagyobb osztrák nyomdaintézetben félmillió biztosítási bélyeget és jelentékeny számú kötvényt rendelt meg, amelyekre még csak előleget sem adott. A nyomda

jóhiszeműen elkészítette a nyomtatványokat. Michael Károly azzal hitgette a nyomda tulajdonosait, hogy a németországi nemzeti szocialista párt fogja kiegyenlíteni a nyomtatványok árát, amikor azonban a nyomdászok érdeklődtek Berlinben, kiderült, hogy Michael Károlynak semmiféle ilyen természetű megbízása nem volt. A letartóztatott kampóskeresztes propagandistáról a rendőrség megállapította, hogy régebben is elkövetett különböző szélhámosságokat.

A jasi hadbírótság börtönében találták meg a Sorocában eltűnt két zsidó kereskedőt

Messner és Gutmann szabadlábrahelyezték, miután két hónapig hiába próbálták reájuk bizonyítani a szovjetkémkedés vádját

Bucuresti-Bukarest, augusztus 16. (Az Uj Kelet tud.) Megirtuk, hogy négy balti illetőségű kereskedőt, akik egy sorocamegyei kőbányát tartottak bérben, katonai hatóságok minden alapos gyanuok nélkül letartóztatták. A békés kereskedők ellen az volt a vád, hogy a Dnyeszter partján fekvő kőbányából éjnek idején fényjeleket adtak le a tulsó parton figyelő szovjet határőröknek.

Az előzetes vizsgálatot Jonescu határőr főhadnagy vezette, több mint egy hónapig keresztil. Jonescu főhadnagy azonban semmit sem tudott bizonyítani. Erre kettőt közülük: Sonnenstein Mórt és Seitz Moiset szabadlábrahelyezték, míg I. Gutmann és David Messner ellen az illetékes jasi hadbírótság égisze alatt tovább folyt a vizsgálat.

A jasi hadbírótság Veliciu őrnagy,

vizsgálóbíróként küldte ki a helyszínére. Az őrnagy utasítására Gutmann és Messner a jasi hadbírótság börtönébe szállították. Minthogy a sorocai határőrségi zárkából való elindításuk pillanatától kezdve a katonai hatóságok a hozzátartozók kérdésére minden felvilágosítást megtagadtak, egyideig azt hitték, hogy Messner és Gutmann valamelyik hatósági brutalitás, vagy tulbuzgóság áldozatai lettek. Az ügy a bukaresti sajtóba került, amely követelte az ügy azonnali tisztázását. Válaszképpen a jasi hadbírótság most elrendelte Messner és Gutmann szabadlábra helyezését is. Ellenük sem tudott a június óta folyó vizsgálat semilyen terhelő bizonyítékot produkálni. A szerencsétlen zsidó kereskedők kálváriája ezzel végetért.

A salzburgi ünnepi játékok három előkelő angol vendége halálos autókatasztrófa áldozatai lettek

Salzburg, augusztus 16. A Salzburg közelében levő Steindorf és Kröbendorf falvak között vasárnap este súlyos szerencsétlenség történt. A katasztrófát a salzburgi ünnepi játékok egyik vendége, John Cochrams világhíres angol repülőkapitány okozta, aki motorbiciklijén vasárnap kiradulást tett Salzburg környékére. Az út egy kanyarulatánál, amely mindössze három méter széles, a légi bravurjairól nemzetközi hírnévként ürvendő angol repülést motorkerékpárja, amely a rendőrség megállapításai szerint a megengedettnél jóval nagyobb sebességgel száguldozott, beleszaladt egy másik motorkerékpárba, amelyben Bingge Richard nagybirtokos malomtulajdonos és Mayer Ernő, egy mauterdorfi szálló tulajdonosának fia ültek. Az összeütközés következtében mindhárom utas négy méternyi távolságra röpült el a teljesen összezúzott motorkerékpároktól. Eltérőszéles, reménytelen állapotban szállították őket a salzburgi kórházba.

A salzburgi ünnepi játékok több ezer főnyi közönsége körében vasárnap két megdöbbentő katasztrófa történt. Egy nagybörzést angolokból álló társaság, amely az ünnepi játékok megkezdése óta Salzburgban tartózkodott, vasárnap este elutazott Garmisch-Partenkirchen felé. A társaság autóbuzsra ült, hogy Tirolna át jusson el a német határon levő fürdőhelyre.

Innsbruck közelében az autóbuzs félre elromlott és a kocsis a meredek hegyoldalon vezető útról az Ettahl-hegység egy mély szakadékába zuhant. Az autóbuzs súlyosan összeroncsolt váza az út alatti husz méternyi mélységben feküdt és roncsai alól csak órák múlva sikerült két holttestet kiemelni. A szerencsétlenség áldozataiban a londoni társaság két ismert tagját: I. G. Ellan nagyiparost és Mrs. Drinkwatert ismerték föl. Mindketten koponyalapi törés következtében haltak meg. Az autóbuzs hat másik utasát a környékbeli önkéntes mentők életveszélyes sérülésekkel szállították a garmischi kórházba.

Venizelosz nem adja át a hatalmat a görög monarchistáknak

Athén, augusztus 16. Venizelosz miniszterelnök kijelentette, hogy hajlandó valamennyi párttal kötött megegyezés alapján az alkotmány módosítását tervbevenni, feltéve, hogy a néppárt kötelezi magát arra, hogy tiz esztendőn belül nem veti föl az államforma kérdését. Venizelosz hozzáfűzte: — Ha a néppárt a szeptember 25-i választásokon hatalomra jutna és ha a köztársaság védelmére vonatkozóan nem kapnék elég biztosítékot, az alkotmány utolsó cikkére hivatkozva nem adnám át a hatalmat a néppártnak.

Bombarobbanás az eszéki pályaudvaron

Belgrád, augusztus 16. Hétfőn reggel 3 órakor az eszéki pályaudvaron az egyik másodosztályú kocsiiban robbanás történt, amely jelentéktelen anyagi kárt idézett elő, de emberéletben nem okozott kárt. A robbanóanyag az egyik pad alatt iks csomagban volt elhelyezve. „Robbanóanyagot találtak a Pélmonostor és Vinkovce között közlekedő vonat egyik másodosztályú kocsiájának padja alatt is, ezt azonban idejekorán sikerült letávolítani.

— A cár bélyeggyűjteménye a londoni bélyegkiállításán. Londonból jelentik: A szeptemberben megnyíló bélyegkiállítás bemutatásra fog kerülni az utolsó cár bélyeggyűjteménye, amely sok ritka bélyeget tartalmaz. A gyűjteményt II. Miklós nagyra tartotta s magával vitte obolszki száműzetésébe is.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomása, Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10. sz. Telefon 8-72.

Taxa plátite f. No. 2247

da Baron Telefon: Havonta évre 600. Földre: félére 6 detések KELET zsidóság keink ut rás meg

Mit ak

Az erd köszöntik tömörítik. Mit ak ták?

Neheze, lálni erre programj át példát Azt, am tárok rev Vagy t nok konf rolt zsidó

Es min realizálni utáni kat lélektanil Hitler ba teriáját.

Az erd ban sem csak meg

Az a s erdélyi s mindenes

Különö Es köz zös kísél

Ötven tanár

Németo temi tan Mexikóba városnak kettő is halom p Ilyen p esoda, h gendő tu a tudom Pusztá politikus tolni kel nyos tek

A pro Sokat és

A legt nösen a dalom p nőttek fe

Es a r menschet „Übemat

Tegnap venegy u tan szín zófusok, orvosok

Közös hez, ame program szüksége galom r belépni

Kissé Mert p egy moz gasabó

Mert r a hitle Nyilván

hiszen a lecsatlak örültség

Nem e ötvenegy mert fé kodnak, osztozko

Jól fo ilyen ta

Elárve

Egy j el aláb marad e tént és mindarr jelenség Tesség Dalmá város: hívtak, kivándor